

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 665/2014-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. novembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť maloletých A. D. a S. D., zastúpených zákonnou zástupkyňou – matkou E. D., právne zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namietajú porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP 113/2014 z 26. júna 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletých A. D. a S. D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. augusta 2014 doručená sťažnosť maloletých A. D. a S. D. (ďalej len „maloleté sťažovateľky“) doplnená podaním doručeným ústavnému súdu faxom 11. augusta 2014 a poštou 14. augusta 2014, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 Dohovoru

o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 CoP 113/2014 z 26. júna 2014 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 43 P 81/2011 z 12. septembra 2013 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozviedol manželstvo matky a otca maloletých sťažovateľiek, na čas po rozvode zveril maloleté sťažovateľky do osobnej starostlivosti matky, otca zaviazal prispievať na výživu maloletých sťažovateľiek 280 € a 220 €, uložil rodičom sťažovateľiek povinnosť podrobiť sa odborného poradenstvu v špecializovaných zariadeniach poradenských služieb na referáte Úradu práce, sociálnych služieb a rodiny Košice. Doplnčiacim rozsudkom sp. zn. 43 P 81/2011 z 30. januára 2014 (ďalej len „doplnčiaci rozsudok okresného súdu“) upravil styk otca s maloletými sťažovateľkami tak, že je oprávnený sa s nimi stýkať každý párnny týždeň v roku v sobotu od 15.00 h do 18.00 h za prítomnosti zamestnankyne neziskovej organizácie Miesto pod slnkom, Košice, a matke uložil povinnosť maloleté sťažovateľky riadne pripravené v určený čas odovzdať otcovi v sídle tejto neziskovej organizácie.

Proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie matka maloletých sťažovateľiek, aj ich otec. Matka maloletých sťažovateľiek podala odvolanie aj proti doplnčiacemu rozsudku okresného súdu, pričom trvala na svojom návrhu, aby okresný súd zakázal styk otca s maloletými sťažovateľkami. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil odvolaniami napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s doplnčiacim rozsudkom.

Maloleté sťažovateľky v sťažnosti okrem iného k napadnutému rozsudku krajského súdu (ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu v spojení s doplnčiacim rozsudkom) vo vzťahu k výroku o úprave styku otca s maloletými sťažovateľkami k namietaného porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádzajú, že krajský súd sa v ňom *«rozsiahlo venuje teoretickým úvahám týkajúcim sa vzťahu rodičov a deťom, teoretickým úvahám, či o tom, aký je rozdiel medzi skutočnou alebo predstieranou neochotou dieťaťa stretávať sa s otcom, vytkol matke, že neponúka v predmetnej veci žiadne riešenia a uviedol: „predbežne zakázaný styk otca s mal. deťmi vedenom na okresnom súde Košice I zjavne situáciu nevyriešil a nikam jej*

riešenie neposunul. Podľa názoru odvolacieho súdu trvanie uvedenej predbežnej úpravy styku bolo dostatočné na akútne ukludnenie situácie a dalo priestor deťom, ako aj rodičom prehodnotiť svoje doterajšie postoje a konanie. V tomto smere je už právne irelevantné zaoberať sa správami o psychologickom a psychiatrickom vyšetrení detí, ktoré boli podkladom uvedenej predbežnej úpravy styku resp. jeho zákazu.“

Z citovaných častí rozhodnutia súdu prvého stupňa, ale predovšetkým Krajského súdu vyplýva, že tieto sa vyššie citovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku neriadili, z tohto dôvodu je ich rozhodnutie krajne arbitrárne, porušujúce práva sťažovateľiek, ako účastníčok konania.».

Sťažovateľky v podanej sťažnosti poukazujú na to, že v predmetnom konaní boli vo vzťahu k úprave ich styku s otcom vykonané viaceré dôkazy (znalecký posudok V. S. vyhotovený na základe psychologických vyšetrení sťažovateľiek a ich rodičov z 29. októbra 2012; lekárske správy M. E. z 5. novembra 2012, 20. mája 2013 a 21. mája 2013; list referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice z 3. mája 2013, list Základnej školy... z 15. mája 2013), pričom podľa ich názoru „zo všetkých uvedených dôkazov vyplýva predovšetkým vážne poškodenie psychického vývoja maloletých sťažovateľiek“.

Sťažovateľky okresnému súdu vytkávajú, že „nijakým spôsobom pred rozhodnutím o úprave styku nezisťoval, aký je v čase jeho rozhodnutia psychický a fyzický stav (z vyššie uvedených dôkazov bolo zrejmé, že psychické poruchy sa manifestovali u sťažovateľiek aj do vegetatívnej symptomatiky)“.

Sťažovateľky považovali za potrebné poukázať aj na to, že v iných rozhodnutiach krajského súdu, ktorými krajský súd potvrdil uznesenia o zákaze styku otca s maloletými sťažovateľkami vydanými vo veci vedenej Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 18 P 131/2011, keď «Ten istý krajský súd dokonca ten istý senát krajského súdu - 7CoP uviedol: „Z týchto dôvodov (Krajský súd uviedol dôvody, pre ktoré potvrdil zákaz styku s mal. S., pozn. sťažovateľiek) odvolací súd zastáva názor, že v danom prípade je zmena úpravy styku otca s maloletou tak ako ju nariadil súd prvého stupňa jednoznačne

v záujme maloletého dieťaťa, pričom odvolací súd zdôrazňuje, že nariadenie predbežného opatrenia je len dočasnou ingerenciou súdu a nemá prejedikovať rozhodnutie vo veci samej, ktoré môže byť po úplnom zistení skutkového stavu odlišné“.» (citované z uznesenia krajského súdu sp. zn. 7 CoP/280/2013 z 3. 9. 2013, pozn.).

V inom rozhodnutí krajského súdu (sp. zn. 7 CoP 57/2013 z 22. februára 2013), ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie o zákaze styku s mal. A., odvolací súd zdôraznil, že „nariadením predbežného opatrenia sa upravujú pomery účastníkov len dočasne a zásadne sa ním neprejedikuje rozhodnutie vo veci samej, v ktorom súd vykoná dokazovanie pre spoľahlivé zistenie skutočností, či styk rodiča s dieťaťom ohrozuje fyzické alebo psychické zdravie dieťaťa, alebo ide len o predstieraný stav, pričom takéto zistenie spravidla vyžaduje súčinnosť s odborníkmi z iných vedných odborov na posúdenie, či styk dieťaťa s otcom je v záujme dieťaťa“.

Maloleté sťažovateľky nepovažujú za spochybniteľné, že základ, na ktorom je budovaná akákoľvek verejná moc a jej fungovanie vrátane súdnej moci, ktorým je právny štát, neznamená len to, že sa súdy vo svojich rozhodnutiach odvolávajú na ustanovenia právnych predpisov (vo veci sťažovateľiek súd nepovažoval za potrebné ani takto formálne spojiť svoje rozhodnutie s platným právom), ale že tie isté ustanovenia právnych predpisov sa budú na ten istý druh právnych vzťahov aplikovať rovnakým spôsobom. Inak by pozitívne právo bola nepoznateľná kategória spoločenskej nadstavby a jeho obsah by závisel zakaždým od ad hoc rozhodnutia sudcu, resp. súdu, o obsahu a zmysle tej ktorej právnej normy v konkrétnom prípade.

Aplikujúc už uvedené na napadnutý rozsudok krajského súdu sú maloleté sťažovateľky presvedčené o tom, že „*princíp spravodlivého súdneho konania a konania zákonom ustanoveným spôsobom bol bezprecedentne hrubým spôsobom porušený nielen z hľadiska vyššie uvedených aspektov, ale aj tým, že vo veci starostlivosti o tie isté mal. sťažovateľky súd (ten istý) raz zaujal názor, že o úprave styku je možné rozhodnúť len po ďalšom dokazovaní, vyžadujúcom spravidla súčinnosť s odborníkmi z iných vedných odborov so zameraním na posúdenie, či styk dieťaťa s otcom je v záujme dieťaťa a v inom*

konaní týkajúcom sa starostlivosti o tie isté sťažovateľky považoval za právne irelevantné zaoberať sa dôkazmi na základe ktorých bol nariadený zákaz styku otca so sťažovateľkami, nevykonal žiadne ďalšie dokazovanie na zistenie, či styk s otcom je v záujme sťažovateľiek, neboli mu predložené žiadne dôkazy a ani on sám nevykonal dokazovanie týkajúce sa psychického a celkového zdravotného stavu sťažovateľiek a prípadného vplyvu nariadeného styku s otcom na tento stav a bez ohľadu na svoj vlastný názor vyjadrený v inom konaní rozhodol tak, že tento styk upravil.“.

K namietanému porušeniu práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a k namietanému porušeniu práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa maloleté sťažovateľky uvádzajú, že predmetné ustanovenia Dohovoru o právach dieťaťa «ukladajú štátu pozitívny záväzok organizovať svoju činnosť týkajúcu sa mal. detí tak, aby bol pri každom postupe súdnych, správnych a iných orgánov rešpektovaný záujem mal. dieťaťa ako najvyšší imperatív. Zároveň vylučujú možnosť, žeby so zreteľom na znenie citovaných ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa bolo možné iné „práva dieťaťa“ vykladať spôsobom, ktorý je v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa. Sťažovateľky predovšetkým v časti I tejto sťažnosti, ale aj vyššie v časti II. tejto sťažnosti, v ktorej namietali porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a konanie zákonom ustanoveným postupom poukázali na obsah listinných dôkazov, predovšetkým lekárskeho správ vyhotovených pri poskytovaní pedopsychiatrickej starostlivosti mal. sťažovateľkám, z ktorých vyplýva vážne ohrozenie a narušenie ich psychického vývinu, ktoré vyústilo v diagnostikovanie psychických porúch u oboch sťažovateľiek, ako aj na skutočnosť, že tieto psychické poruchy boli takého charakteru, že sťažovateľke v prvom rade musela byť v detskom veku ordinovaná liečba antidepresívami a sťažovateľka v druhom rade sa rozvinutiu vzniknutých psychických porúch do rovnakého štádia vyhla len zásahom súdu v podobe nariadenia predbežného opatrenia o úprave styku. Narušenie psychického a fyzického zdravia sťažovateľiek bolo pritom preukázané nielen týmito lekárskeho správami ale aj ďalšími listinnými dôkazmi preukazujúcimi nepriaznivý stav navrhovateľiek prejavujúci sa v iných situáciách a vnímaný inými osobami.

Takými to boli správy zo základnej školy o častých a opakovaných somatických ťažkostiach mal. S., správy psychologicko-poradenského referátu ÚPSVaR Košice a správ z psychologických vyšetrení sťažovateľiek od L.

Z každého z týchto dôkazov jednotlivo aj v ich vzájomnej súvislosti vyplýva vážne narušenie psychického a fyzického zdravia sťažovateľiek, v dôsledku traumatizujúcich zážitkov zo styku s otcom a nebezpečenstvo reálneho zhoršenia tohto stavu v prípade, že sťažovateľky budú do styku s otcom nútené.»

Maloleté sťažovateľky sú presvedčené, že už § 120 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý ukladá povinnosť súdu vykonať ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu, hoci ich účastníci nenavrhlí, „je integrálnou súčasťou systému prostriedkov, ktorým štát zabezpečuje svoj pozitívny záväzok konať vo veciach starostlivosti o maloletých tak, aby bol rešpektovaný pri akejkoľvek činnosti, či rozhodnutí najlepším záujmom maloletých detí. Sťažovateľky sú presvedčené o tom, že nemožno mať rozumné a zdôvodniteľné pochybnosti o tom, že je najlepším záujmom sťažovateľiek byť v stave psychického a fyzického zdravia. Sťažovateľkám nie je známy žiadny rozumný názor, ktorý by toto ich presvedčenie spochybňoval.

V predmetnej veci existovala skupina dôkazov, ktorá potvrdzovala skutočnosť, že styk s otcom je pre sťažovateľky reálnym ohrozením ich psychického a fyzického zdravia už beztak narušeného predchádzajúcimi skúsenosťami s otcom. Oproti tomu neexistoval v konaní žiaden dôkaz, ktorý by tento záver spochybňoval, či vyvracal. Sťažovateľky v tejto súvislosti poukazujú na to, že záver ošetrojúceho lekára z odboru psychiatria je odborným záverom o skutočnostiach, patriacich do predmetu činnosti tohto odborníka. Aj ďalšie zo spomínaných dôkazov sú listinami vydanými osobami, ktoré o skutočnostiach týkajúcich sa stavu sťažovateľiek dozvedeli pri výkone činnosti patriacich do ich odbornosti.

Osobitne sťažovateľky poukazujú na stanovisko ÚPSVaR Košice, kolízneho opatrovníka, ktorý v predmetnej veci zastupuje ich záujmy.“

Za uvedeného stavu podľa názoru maloletých sťažovateľiek „neexistovali dôvody na pochybnosti o tom, že je potrebné v záujme sťažovateľiek styk s otcom zakázať.

Ak by aj sťažovateľky vychádzajúc z neodňateľného práva súdu hodnotiť dôkazy podľa svojej úvahy pripustili, čo i len teoretickú možnosť, že súd mal pochybnosti o tom, či je potrebné styk otca s nimi zakázať, potom so zreteľom na skutočnosť, že neexistoval žiadny dôkaz svedčiaci o tom, že styk sťažovateľiek s otcom nie je pre ne ohrozením ich zdravia, bolo povinnosťou súdu takéto dokazovanie vykonať napríklad nariadením znaleckého dokazovania z odboru pedopsychiatrie, vypočutím ošetrojúcej psychiatricky sťažovateľiek, doplnením znaleckého dokazovania z odboru pedopsychológie resp. inými dôkazmi, ktoré by umožnili súdu urobiť záver o tom, či sa navrhovateľky môžu stykať s otcom bez ohrozenia ich psychického a fyzického zdravia.

Zásada voľného hodnotenia dôkazov nemôže byť nahradená konštatovaním, že hodnotiť dôkazy je právne irelevantné a hodnotenie dôkazov nemôže byť nahradené špekuláciami súdu o možných fiktívnych dôvodoch negatívneho vzťahu sťažovateľiek k otcovi.“.

K namietanému porušeniu práva na to, aby názorom dieťaťa bola venovaná patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, maloleté sťažovateľky uviedli, že ich názor „*bol v predmetnom konaní zisťovaný prostredníctvom kolízneho opatrovníka, ktorý sa opakovane vyjadril, že deti majú negatívny vzťah k otcovi, styk s otcom odmietajú a násilné nútenie detí do styku s otcom by mohlo mať pre deti vážne následky na ich psychickom a fyzickom zdraví“.*

Ďalej maloleté sťažovateľky vo vzťahu k citovanému uvádzajú, že *«túto okolnosť, že sťažovateľky odmietajú stretávať sa s otcom, súdy nespochybňovali. Bez ohľadu na odmietnutie možnosti styku s otcom sťažovateľkami súd ich styk s otcom upravil.*

K otázke konformnosti takéhoto rozhodnutia s názorom sťažovateľiek súd uviedol už vyššie citované úvahy týkajúce sa povinnosti sťažovateľiek prejavovať rodičom úctu a rešpekt bez ohľadu „na všetky práva dieťaťa“.

Krajský súd, rovnako ako súd prvého stupňa, skonštatoval, že bezdôvodné odmietanie otca zo strany navrhovateľiek, nemôže byť „samo o sebe dôvodom na zákaz styku“.

Nemožno však zistiť z akých skutočností vychádzal súd, keď uvažoval o odmietaní otca sťažovateľkami, ako o bezdôvodnom.

Z dôkazov, ktorými sa krajský súd považoval za právne irelevantné zaoberať, totiž vyplynulo, že odmietanie otca zo strany navrhovateľiek je snahou sťažovateľiek o zachovanie si psychickej integrity, poznačenej ťažkými reakciami na stres, úzkostnými poruchami a ktorej narušenie sa prejavilo aj vegetatívnou symptomatikou.

Nemožno preto porozumieť tomu, odkiaľ plynie záver súdu o bezdôvodnom odmietaní otca zo strany sťažovateľiek.

Ak by aj súd mal pochybnosti o tom, či sa na tomto stave sťažovateľiek podieľa zásadným spôsobom otcovo správanie a podozrenie viac krát vyslovené ako konštatovanie, že tento stav je zapríčinený do určitej miery aj matkou, nič to nemení na skutočnosti, že sťažovateľky sa objektívne v stave keď styk s otcom odmietajú, v čase rozhodovania súdu nachádzali.

Sťažovateľky nemožno trestať, tak ako to v skutočnosti urobil súd, za chyby komunikácie ich rodičov, keďže blaho sťažovateľiek (pripájajúc sa k už vyššie uvedeným argumentom vo vzťahu k iným namietaným porušeniam práv) nemôže byť závislé o toho ako súd charakterizuje postoj ich rodičov v konaní o rozvode manželstva.

Sťažovateľky však považujú za potrebné zdôrazniť, že pre úvahy súdu a závery súdu v tejto otázke neboli súdom vykonané žiadne dôkazy, ktoré by umožňovali spoľahlivo zistiť skutkový stav ku dňu rozhodnutia súdu.

Aj keby zistenia súdu na základe dokazovania, letore nebolo vykonané, boli také, že na zdravotnom stave sťažovateľiek a ich odmietam otca sa podieľajú rovnakým spôsobom obaja rodičia, nič to nemení na skutočnosti, že sťažovateľky mohli byť vystavené styku s otcom až po zistení, že takýto styk nie je pre ne, ich psychický a fyzický vývoj, ohrozujúci.».

Maloleté sťažovateľky preto navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol o nej nálezom takto:

„Právo sťažovateľiek mal. A. D. a mal. S. D. vo veci porušenia ich práv

- na spravodlivé súdne konanie, zakotvené v čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde, zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

- na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

- na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa článku 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa,

- na to, aby názorom dieťaťa bola venovaná patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni zakotvené v článku 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7CoP/113/2014-420 zo dňa 26. 6. 2014, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Košice II sp. zn. 43P/81/2011-312 zo dňa 12. 9. 2013 v spojení s doplnčacím rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 43P/81/2011- 388 zo dňa 30. 1. 2014 vo výroku o úprave styku sťažovateľiek s otcom na čas po rozvoде bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7CoP/113/2014-420 zo dňa 26. 6. 2014, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Košice II sp. zn. 43P/81/2011-312 zo dňa 12. 9. 2013 v spojení s doplnčacím rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 43P/81/2011-388 zo dňa 30. 1. 2014 vo výroku o úprave styku sťažovateľiek s otcom na čas po rozvoде a vracia na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľkám všetky trovy tohto konania.“

Maloleté sťažovateľky zároveň navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu, „keďže... sa stalo právoplatným a vykonateľným“ a „sťažovateľky sa mu museli podrobiť“.

Dôsledkom tohto stretnutia bola vážna dekompenzácia ich psychického stavu, vyžadujúca si psychiatrickú intervenciu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Ústavný súd považoval v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti za potrebné tiež poukázať na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach, ktoré patria do právomoci všeobecných súdov, nie je alternatívou alebo mimoriadnou

opravnou inštitúciou. Ústavný súd preto vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že v týchto veciach nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01), resp. posúdenie, či nie sú skutkové a právne závery všeobecného súdu, na ktorých je založené namietané rozhodnutie, zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, pričom majú zároveň za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Ústavný súd v súlade s uvedenými východiskami vyplývajúcimi z jeho konštantnej judikatúry predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru konštantne poukazuje na to, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca vyjadril zhodu zámerov v koncepte práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy s konceptom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

Z citovaného obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas maloletých sťažovateľiek s hodnotením vykonaného dokazovania a právnymi názormi krajského súdu, teda s jeho interpretáciou a aplikáciou príslušných zákonných ustanovení v predmetnej právnej veci.

Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sústredil na posúdenie otázky, či možno považovať napadnutý rozsudok krajského súdu za ústavne udržateľný a akceptovateľný z hľadiska námietok uvedených v sťažnosti.

V nadväznosti na namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd zdôrazňuje, že ich integrálnou súčasťou je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom právnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), z ktorej vyplýva, že právo na spravodlivé konanie zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (m. m. *Georgidias v. Grécko* z 29. mája 1997, Recueil III/1997). Obdobne ESLP v rozsudku *Ruiz Torija v. Španielsko* z 9. decembra 1994, *Annuaire*, č. 303-B, uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces nevyžaduje, aby súd v rozsudku reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci.

V súlade s uvedeným je teda povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (m. m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).

Z uvedeného však nevyplýva záruka vydania rozhodnutia v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. záruka jeho úspechu v konaní pred všeobecným súdom.

Na základe takto vymedzených východísk ústavnoprávneho prieskumu a v rozsahu námietok nastolených v sťažnosti ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu v spojení s dopĺňacím rozsudkom.

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd uviedol, že *preskúmal rozsudok okresného súdu v spojení s dopĺňacím rozsudkom v napadnutých výrokoch spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa § 212 ods. 2 písm. a) OSP bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP v spojení s § 156 ods. 3 OSP a dospel k záveru, že „súd prvého stupňa dostatočne zistil skutkový stav, posúdil ho podľa správnych ustanovení Zákona o rodine, správne, zákonne a predovšetkým v záujme maloletých detí vo veci rozhodol, preto ho podľa ust. § 219 ods. 1 O. s. p. v napadnutých výrokoch ako vecne správny potvrdil a podľa odseku 2 tohto ustanovenia sa stotožnil s jeho odôvodnením. Odôvodnenie napadnutého rozsudku v spojení s dopĺňacím rozsudkom spĺňa obsahové náležitosti vyplývajúce z ust. § 157 ods. 2 O. s. p., pričom je potrebné zdôrazniť, že súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd*

stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech, resp. nevyhovenie návrhu v konaní.“.

Ďalej možno prisvedčiť maloletým sťažovateľkám, že krajský súd sa rozsiahol venoval teoretickým úvahám (čo však nie je na škodu veci) týkajúcim sa vzťahu rodičov a detí, keď uviedol, že „Právo styku rodiča s dieťaťom je úplne novým právom, ktoré vznikne tomu rodičovi, ktorému nie je dieťa rozhodnutím súdu zverené do jeho osobnej starostlivosti. V prípade rozpadu rodiny je nevyhnutné rozhodnúť, s ktorým z rodičov bude dieťa naďalej bývať, teda rozhodnúť, ktorému z rodičov sa dieťa zveruje do osobnej starostlivosti, pričom takéto rozhodnutie zásadne nemôže zasahovať do výkonu rodičovských práv a povinností druhého rodiča, ktoré zostávajú v nezmenenom rozsahu zachované. Priestor na realizáciu týchto rodičovských práv a povinností a na výchovné pôsobenie na dieťa má rodič práve v čase styku s dieťaťom. V tomto smere je potrebné poukázať na článok 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, z ktorého vyplýva pozitívny záväzok štátu chrániť záujmy rodiny a prispievať aktívne k udržiavaniu a obnovovaniu rodinnoprávnych väzieb. Vyhlíadky na vytvorenie takýchto väzieb sa postupne znižia a napokon zaniknú, ak biologickému rodičovi a dieťaťu nikdy nie je dovolené stykať sa alebo len zriedka, to znamená, že žiadne prirodzené puto nemá nádej medzi nimi ani vzniknúť. Preto súd pri rozhodovaní o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti a úprave styku musí osobitne zvažovať budúcu perspektívnosť dodržiavania svojich rozsudkov. Európsky súd pre ľudské práva, to opakovane zdôraznil vo viacerých svojich rozhodnutiach, a to jednak pri rozhodovaní o porušení článku 8 Dohovoru, ktorý chráni právo na súkromný a rodinný život, ale tiež v súvislosti s porušovaním článku 6, ktorý chráni právo na spravodlivé verejné a rýchle súdne prejednanie vecí. Najmä rýchlosť konania a aktívna účasť súdu pri zabezpečení výkonu práv a styku sú dôležitými faktormi, ktorými štát môže predísť zásahom do Dohovorom chránených práv. Právo styku a zásady jeho správneho výkonu sa premietajú do judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý opakovane konštatoval, že je v záujme dieťaťa, aby udržovalo rodinné vzťahy s odlúčeným rodičom a aby nebolo odtrhnuté od svojich koreňov (Gorgulu versus Nemecko), resp. že dieťa má právo na to, aby dostalo príležitosť rozvíjať svoj vzťah

ku každému z rodičov a prejavíť svoje city skutočne, slobodne, bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča (Hansenová versus Turecko). Zákon o rodine prioritizuje dohodu rodičov o výkone rodičovských práv a povinností, resp. o styku a len v prípade, ak rodičia nie sú schopní dohodnúť sa na úprave styku, upraví styk autoritatívne súd. Nakoľko rodičovské práva sú koncipované na rovnoprávnom postavení oboch rodičov, je potrebné pri úprave styku vychádzať zásadne z toho, že rodič má právo na to, aby s dieťaťom strávil polovicu jeho voľného času. Úprava stretávania pod tento rozsah je obmedzením styku. Výnimkou zo všetkých pravidiel o povinnosti dbať na pravidelný kontakt rodičov s dieťaťom je prípad, keď záujem dieťaťa vyžaduje, aby bolo dočasne stretávanie s jedným z rodičov obmedzené, alebo úplne zakázané. Ide o výnimočné riešenie a vážny zásah do výkonu rodičovských práv a povinností, ktorý môže byť odôvodnený len okolnosťami na strane dieťaťa. Tieto musia byť natoľko závažné, že ochrana záujmu dieťaťa vyvolala potrebu obmedziť prirodzený kontakt. Jediným kritériom pre vyslovenie obmedzenia alebo zákazu styku, je aktuálna nevyhnutnosť takéhoto opatrenia a záujem dieťaťa, z ktorého táto nevyhnutnosť vyplýva. Avšak aj takéto rozhodnutie musí byť zabezpečené vytvorením predpokladov pre to, aby zúžený alebo prerušený kontakt mohol byť perspektívne obnovený. Pokiaľ teda súd svojím rozhodnutím styk rodiča s dieťaťom obmedzí alebo zakáže, mal by súčasne urobiť ďalšie vhodné opatrenia, aby boli dôvody zásahu do kontaktu medzi rodičom a dieťaťom odstránené. Môže napríklad nariadiť odborné poradenstvo, a to buď rodičovi samotnému pokiaľ dôvody spočívajú v niektorom z rodičov alebo oboch rodičov súčasne, resp. aj dieťaťu. Pri rozhodovaní o návrhu niektorého rodiča na obmedzenie, prípadne zákaz styku druhého rodiča s dieťaťom je nevyhnuté spoľahlivo odhaliť pravý dôvod, prečo bol takýto návrh na súd podaný. Tieto dôvody spravidla nikdy nevyplývajú z návrhu a rodič navrhujúci obmedzenie alebo zákaz styku sa takmer vždy odvoláva na záujem dieťaťa daný napríklad tým, že dieťa sa s druhým rodičom nechce stretnúť. Judikatúra sa s týmto postojom vysporiadala už v r. 1967, keď súdom uložila jednoznačnú povinnosť rozlíšiť či realizácia styku rodiča s dieťaťom skutočne ohrozuje záujem dieťaťa, alebo či ide iba o predstieraný stav, vyvolávaný zámerne pôsobením rodiča, ktorému je maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti. Smerodajným pre posúdenie týchto skutočností sú jednak dôvody, na ktoré sa rodič navrhujúci obmedzenie alebo zákaz styku odvoláva, ale aj skutočnosť, či hľadá riešenia a navrhuje ďalší postup na nápravu vzťahov.

Zásadne nemožno obmedzenie alebo zákaz styku vysloviť v prípade, ak uvádzané dôvody vyplývajú zo vzťahu medzi rodičmi a nie zo vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Akékoľvek výhrady jedného z rodičov voči druhému rodičovi, ktoré sa týkajú jeho postoja ako partnera, nemôžu byť dôvodom na zásah do styku s dieťaťom. Takisto nemôže byť dôvodom na obmedzenie alebo zákaz styku len ničím neodôvodnená nechuť dieťaťa najmä vtedy, ak indície smerujú k zámernému pôsobeniu preferenčného rodiča s cieľom vyvolať takéto správanie dieťaťa. V takomto prípade musí súd zvážiť širší záujem dieťaťa, ktorým je naplnenie cieľov jeho riadnej výchovy a urobiť všetky kroky smerujúce k tomu, aby sa narušený vzťah medzi rodičom a dieťaťom obnovil. V prípade konfliktného až nenávisťného vzťahu medzi rodičmi sa dieťa stáva nástrojom na vysporiadanie tohto vzťahu medzi rodičmi. Aj priemerne empatické dieťa sa za prítomnosti dvoch nepriateľských rodičov nemôže cítiť dobre a jeho nechuť ublížiť čo i len jednému z rodičov, kladie na jeho psychiku ďalšie neúmerné požiadavky. Pre rozhodnutie súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností je podstatným posúdenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa, pričom nejde o otázku skutkovú, ale o právne posúdenie veci, pričom záujem dieťaťa nie je možné zamieňať so subjektívnymi predstavami rodičov o realizácii ich výchovného pôsobenia, teda s ich predstavou o výkone rodičovských práv a povinností.“.

V kontexte uvedeného s poukazom na skutkový stav zistený súdom prvého stupňa, ako aj podania rodičov a v nich uvedené dôvody, predovšetkým matky vo vzťahu k jej návrhu na zákaz styku otca s deťmi, krajský súd dospel k záveru, že „rodičia v dôsledku vzájomne výrazne negatívneho vzťahu spôsobeného rozvodovou situáciou nezvládli skončenie svojho partnerského vzťahu a do riešenia vzájomných sporov vtiahli maloleté deti, ktoré vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť neboli schopné psychicky spracovať vzniknutú situáciu, čo sa následne prejavilo nielen psychickými, ale aj psychosomatickými problémami detí. Za uvedený stav však majú zodpovednosť obaja rodičia, matka obmedzovaním styku detí s otcom a otec nevhodným správaním sa v snahe zvrátiť matkou nastolenú jednostrannú výchovu maloletých detí, ktoré však maloleté deti skôr zastrašilo ako pozitívne motivovalo udržiavať a prehĺbovať vzťah k otcovi. Uvedené rizikové správanie sa rodičov, ako aj hrozbu psychickej dekompenzácie detí konštatoval aj znaleckých posudok S., ktorá vo viacerých častiach posudku akcentovala nevyhnutnosť psychoterapeutického

vedenia rodičov na skľudnenie napätej situácie, ako aj zlepšenia komunikačných schopností. Z uvedeného dôvodu je absolútne namieste nariadenie výchovného opatrenia rodičom a maloletým deťom, a to formou uloženia povinností podrobiť sa odbornému poradenstvu v špecializovaných zariadeniach poradenských služieb na referáte sociálnoprávnych služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach po dobu šiestich mesiacov. Odvolací súd sa rovnako stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa, ktorým upravil styk otca s maloletými deťmi, a to každý párnny týždeň v roku v sobotu od 15.00 do 18.00 hod. a to v súčinnosti s akreditovaným subjektom Miesto pod slnkom n. o., ktorý poskytuje profesionálnu a odbornú pomoc rodičom a deťom, ktorí sú v predrozvodovej, rozvodovej alebo porozvodovej situácii so zameraním prostredníctvom odborných metód zlepšiť ich vzájomnú komunikáciu. Uvedená úprava styku má byť len dočasným obmedzením stretávania sa otca s deťmi za účelom zabezpečenia obnovenia vzťahov medzi otcom a deťmi, nakoľko táto potreba vychádza z aktuálne narušeného vzťahu detí k otcovi.“.

Zákaz styku otca s maloletými sťažovateľkami ani odvolací súd nepovažoval za súladný s najlepšimi záujmami maloletých detí, pretože ako uviedol vo svojom rozsudku, „vyššie popísaný stav detí bol vyvolaný pôsobením obidvoch rodičov a zároveň nebolo preukázané, že by otec maloleté deti psychicky alebo fyzicky týral. V tomto smere je potrebné zmieniť aj stanovisko matky, ktorá neustále zotrúva na zákaze styku otca s maloletými deťmi odôvodňujúc to záujmom maloletých detí, avšak žiadne riešenie vzniknutej situácie neponúka, dokonca odmieta spoluprácu s referátom pedagogickopsychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach. Uvedeným postojom len potvrdzuje svoj podiel viny na súčasnom stave, ktorý nemožno hodnotiť inak ako v rozpore so záujmom maloletých detí.“.

Skutočnosť, že zákaz styku otca s maloletými sťažovateľkami absolútne situáciu nerieši, dokazuje podľa názoru krajského súdu aj skutočnosť, „že predbežne zakázaný styk otca s maloletými deťmi v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 18 P 131/2011 trvajúci už rok, zjavne situáciu nevyriešil a nikam jej riešenie ani neposunul. Podľa názoru odvolacieho súdu trvanie uvedenej predbežnej úpravy styku bolo dostatočné

na akútne ukludnenie situácie a dalo priestor deťom, ako aj rodičom prehodnotiť svoje doterajšie postoje a konanie. V tomto smere je už právne irelevantné zaoberať sa správami o psychologickom a psychiatrickom vyšetrení detí, ktoré boli podkladom uvedenej predbežnej úpravy styku, resp. jeho zákazu.“

Pri posudzovaní prípadných negatívnych ústavnoprávnych dôsledkov tak v danom prípade ide o posúdenie, či napadnutý rozsudok v spojení s uznesením okresného súdu nevykazuje známky svojvôle, o čom by bolo možné v zásade uvažovať v tom prípade, ak by tieto rozhodnutia neobsahovali dostatok skutkových právnych dôvodov na ich vydanie, resp. ak by sa všeobecné súdy dostatočne presvedčivým spôsobom nevysporiadali s relevantnou argumentáciou maloletých sťažovateľiek.

Zákaz styku rodiča s maloletým dieťaťom predstavuje podľa názoru ústavného súdu vážny zásah do práv a právom chránených záujmov maloletého dieťaťa, ako aj jeho rodiča. Každý takýto zásah musí byť preto náležité dôvodný, pretože v dôsledku zákazu styku môže dôjsť k ďalšiemu ochladeniu citových väzieb medzi rodičom a dieťaťom a prehĺbeniu narušenia vzájomných vzťahov, pretože sa ním rodičovi celkom odoberá právo stykať sa s dieťaťom, a to akýmkoľvek spôsobom. Vo výnimočných prípadoch, pokiaľ to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa a všeobecný súd styk rodiča s maloletým dieťaťom zakáže, musí byť jednoznačne v súdnom konaní preukázané, že takýto postup je v záujme maloletého dieťaťa. Spravidla ide o prípady, keď oprávnený rodič styk s maloletým dieťaťom zneužíva takým spôsobom, že to má priamy negatívny vplyv na zdravý vývin maloletého dieťaťa.

Z pozitívneho záväzku štátu na poli ústavnej garancie a ochrany rodičovstva a rodiny vyplýva, že všeobecné súdy majú za povinnosť procesnými prostriedkami, ktoré im zveruje slovenský právny poriadok vytvárať predpoklady pre narovnanie narušených vzťahov medzi rodičmi a deťmi vrátane prostriedkov donútenia, ak môže takéto opatrenie viesť k sledovanému cieľu a ak je primerané. Bez ohľadu na to, kto rozvrat vzťahov medzi jedným z rodičov a maloletým dieťaťom spôsobil a kto na ňom má väčšiu či menšiu vinu, je však iluzórne si predstavovať, že právo, resp. súd môže svojou autoritou rozkazovať ľudským citom. Jediným kritériom pre vyslovenie zákazu styku rodiča s dieťaťom je

aktuálna nevyhnutnosť takéhoto opatrenia a záujem dieťaťa, z ktorého táto nevyhnutnosť vyplýva. Zákaz styku rodiča s maloletým dieťaťom autoritatívne vyslovený súdom, najmä ak nezneužil rodič svoju rodičovskú zodpovednosť, by malo byť podľa názoru ústavného súdu krajným opatrením. Konanie vo veci starostlivosti o maloletých nie je konaním návrhovým (možno ho začať aj bez návrhu, § 81 ods. 1 OSP), je, naopak, konaním ovládaným vyhľadávacou zásadou (súd je povinný vykonať aj iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, než aké boli navrhnuté účastníkmi, § 120 ods. 2 OSP), v ktorom je navyše procesným predpisom zdôraznená aktívna rola, ktorú má súd v záujme dieťaťa zastávať (§ 178 OSP) [(m. m. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 438/05 13. decembra 2006)].

Po rozpade rodiny s maloletými deťmi nielen etika príbuzenských vzťahov, ale aj zákon zaväzuje deti k povinnosti svojich rodičov ctíť a rešpektovať [§ 43 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“)], zatiaľ čo rodičovská zodpovednosť (za riadnu výchovu detí) je prikázaná obom rodičom (§ 28 ods. 2 zákona o rodine); preto tiež, pokiaľ nie sú zistené také skutočnosti, ktoré by viedli k pozastaveniu výkonu rodičovskej zodpovednosti (§ 38 ods. 1 zákona o rodine), nie je — ani pri plnom rešpektovaní práv samotných maloletých detí, tým menej potom ústavnoprávny dôvod na to, aby rodičovi, v ktorého priamej starostlivosti maloleté dieťa nie je, bol styk s nimi zakázaný (ako o to v posudzovanej veci pred všeobecnými súdmi usilovala matka maloletých sťažovateľiek).

Ústavný súd je toho názoru, že posúdenie konkrétnych okolností prípadu — v prerokovávanej veci, hlavne posúdenie prioritných záujmov maloletých sťažovateľiek, u ktorých má byť upravený styk s ich otcom, prísluší výlučne všeobecným súdom, a nie je ani v možnostiach ústavného súdu vnikáť do týchto citlivých rodinnoprávných vzťahov, pokiaľ postup všeobecných súdov nesignalizuje porušenie ústavou zaručených práv a slobôd. Za týchto okolností potom neostáva než konštatovať, že je vecou súdu, aby autoritatívnym výrokom na základe zisteného skutkového stavu sám rozhodol o úprave styku s rodičmi.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že krajský súd sa v danej veci dostatočne zaoberal otázkou, či sú splnené podmienky pre zákaz styku otca s maloletými sťažovateľkami, ktoré boli zverené do výchovy matke. Vychádzal pritom nielen z dokazovania vykonaného okresným súdom v predmetnej veci (hlavne zo znaleckého posudku z oboru pedopsychológie), ale pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy i dlhšie trvajúcu absenciu styku otca s maloletými sťažovateľkami (keď na základe rozhodnutí Okresného súdu Košice I bol predbežne nariadený zákaz styku maloletých sťažovateľiek s otcom, ktorý podľa názoru krajského súdu síce prispel k skľudneniu situácie, ale nič nevyriešil), odmietavý postoj maloletých sťažovateľiek k otcovi ako odraz narušených vzťahov medzi rodičmi, ako aj konfliktnosť vzťahu medzi rodičmi, pričom sa stotožnil so závermi znalca o nevyhnutnosti psychoterapeutického pôsobenia na rodičov (ako aj na maloleté sťažovateľky) pre účely ukludnenia situácie. Na základe uvedeného sa preto krajský súd stotožnil s rozhodnutím okresného súdu, ktorý nevyhovel ani návrhu matky (na zákaz styku otca s maloletými sťažovateľkami), ani návrhu otca (na úpravu styku na každý druhý víkend v mesiaci v čase od piatka od 17.00 h do nedele do 17.00 h, ako aj počas letných prázdnin, a to na dobu 30 dní) a upravil styk otca s maloletými sťažovateľkami tak, že tento je oprávnený stretávať sa s nimi každý páry týždeň v roku v sobotu od 15.00 h do 18.00 h za prítomnosti zamestnankyne neziskovej organizácie v jej sídle. Takto vymedzený styk považoval krajský súd za vhodnejší a taktiež všetkým rozhodným okolnostiam primeranejší.

S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že krajský súd svoje rozhodnutie náležitým spôsobom odôvodnil a v okolnostiach posudzovanej veci ho nemožno považovať za arbitrárne a z ústavného hľadiska za neakceptovateľné, pričom preskúmanie správnosti záverov o reálnej existencii dôvodov na vyslovenie zákazu styku ústavnému súdu neprináleží. Námietky obsiahnuté v sťažnosti smerujúce proti namietanému rozsudku krajského súdu nezakladajú podľa názoru ústavného súdu reálnu možnosť na to, aby po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie na ich základe ústavný súd mohol dospieť k záveru, že v danom prípade došlo k porušeniu označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd považoval za potrebné poukázať na svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré zrozumiteľne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (m. m. IV. ÚS 115/03, IV. ÚS 403/2012).

Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet v danej situácii žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia. Pretože napadnuté rozhodnutie krajského súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (m. m. I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04).

V súvislosti s uvedeným posudzovaním námietok obsiahnutých v sťažnosti ústavný súd poukazuje aj na závery svojej ustálenej rozhodovacej činnosti, podľa ktorej je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím, postupom alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody namietaným rozhodnutím, postupom orgánov štátu, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, III. ÚS 138/02, IV. ÚS 1/2012). Ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený.

S poukazom na už uvedené ústavný súd uzatvára, že na základe maloletými sťažovateľkami uplatnených námietok, prostredníctvom ktorých namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, s prihliadnutím na obsah odôvodnenia rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu nezistil také účinky napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré by zakladali príčinnú súvislosť s namietaným porušením označených práv.

2. K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 a 2 a čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že k porušeniu označených článkov by mohlo dôjsť len v príčinnej súvislosti s porušením niektorého z princípov spravodlivého súdneho procesu obsiahnutých v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade tieto nemohli byť porušené, v nadväznosti na to nemohlo dôjsť ani k porušeniu označených článkov Dohovoru o právach dieťaťa, preto sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K uvedenému ústavný súd ešte dodáva, že z čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa nemožno vyvodit', že by názor dieťaťa, o ktorom je v súdnom konaní rozhodované, bol pre všeobecný súd zaväzujúci a že by sa nemohol od neho odchýliť, v opačnom prípade by totiž bolo akékoľvek súdne konanie nadbytočné, lebo by postačovalo, aby sa všetky dotknuté osoby a orgány dozvedeli o názore dieťaťa a z neho by potom pri svojej rozhodovacej činnosti ďalej vychádzali.

Ústavný súd v prerokovávanej veci dospel k záveru, že záujmy maloletých sťažovateľiek by nemohli byť podporené zrušením napadnutého rozsudku krajského súdu, prípadne vyžadovaním ďalších znaleckých posudkov. Tieto záujmy by naopak najlepšie naplnilo usporiadanie vzťahov medzi rodičmi, pretože práve rodičia (a nie súdy a znalci) nesú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj detí, pričom základným zmyslom ich starostlivosti musí byť záujem dieťaťa (§ 28 ods. 2 zákona o rodine).

Nad rámec uvedeného treba pripomenúť, že platná právna úprava upravuje situácie, v ktorých je potrebné rozhodnúť o zmene súdneho rozhodnutia o priznaní, obmedzení alebo o pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu. Podľa § 163 ods. 3 OSP a podľa § 26 zákona o rodine má ktorákoľvek zo zúčastnených strán právo podať nový procesný návrh na zmenu takéhoto rozhodnutia za predpokladu, že dôjde k zmene pomerov. Takéto konanie môže súd začať aj bez návrhu. Všeobecný súd bude

môcť v prípade nového konania posúdiť aktuálny stav a porovnať ho so stavom predchádzajúcim, zatiaľ čo ústavný súd sa na základe sťažnosti podľa čl. 127 ústavy môže zaoberať namietaným rozsudkom (aj to, iba pokiaľ ide o okolnosti majúce ústavnoprávny rozmer) bez možnosti zohľadniť následný vývoj vo veci (§ 55 zákona o ústavnom súde). Preto ak na strane maloletých sťažovateľiek alebo otca dôjde k zmene pomerov, nič im nebráni, aby podali na príslušnom okresnom súde návrh na zmenu súdneho rozhodnutia, ktorým bol upravený styk maloletých sťažovateľiek s otcom.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2014